

УДК : 331.5:332 (477)

**РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ
РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ**

DOI 10.30838/ P.ES.2224.040719.115.552

JEL: J40, O52, R11

Павлова Л. О.*Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, м. Київ*

У статті систематизовано регіональні особливості ринку праці України протягом 1992-2018 років. Визначено, що у 1992-2011 роках спостерігалася структурна та організаційна розбалансованість, різний рівень навантажень на робочі місця. В Україні ринок праці формується та набуває власної структури, спостерігаються чіткі тенденції до поглиблення поділу ринку праці на первинний і вторинний ринки. Відповідно до специфіки регіонів, зберігаються і високі міжрегіональні відмінності у рівнях заробітної плати. Низька продуктивність праці призводить до невідповідності рівня оплати праці. Регіональні ринки праці України відрізняються за рівнем соціально-економічного розвитку регіонів, макроекономічними показниками впливу, що визначає диспропорції та проблеми в певному регіоні. Виявлено, що в процесі свого розвитку сільські ринки праці демонструють різні реакції через вплив макроекономічних та політичних факторів. Результатом є збільшення асиметрії та диференціації соціального розвитку регіонів та розподіл за рівнем конкурентоспроможності. Для різних трансформацій показників зареєстрованого рівня безробіття, продуктивності праці та процента економічної активності рівень безробіття статистично значуще не відрізняється в різних регіонах, симетрично реагуючи на інновації. Встановлено, що розвиток ринку праці в Україні в різні періоди відрізняється залежно від регіону, разом з тим реакція та негативні та позитивні шоки макроекономічних показників є симетричною, що зумовлює схожість регіональних ринків праці. Завдання дослідження полягає у визначенні особливостей регіональних ринків праці в Україні. У статті використано метод порівняльного аналізу, синтезу для систематизації та узагальнення розвитку ринку праці в різні часові періоди. Подальші дослідження будуть спрямовані на дослідження рівня впливу макроекономічних, політичних, соціально-демографічних чинників впливу на регіональні ринки праці в Україні з використанням економіко-математичних методів моделювання. Практичне значення полягає у систематизації проблематики розвитку регіональних ринків праці в Україні, визначенні ступеня впливу макроекономічних чинників на диференціацію, дисбаланс регіональних ринків праці.

Ключові слова: ринок праці; регіональний ринок праці; зайнятість; безробіття; оплата праці

UDC: 331.5:332 (477)

REGIONAL FEATURES OF ESTABLISHMENT AND DEVELOPMENT OF THE LABOR MARKET IN UKRAINE

DOI 10.30838/ P.ES.2224.040719.115.552

JEL: J40, O52, R11

Pavlova L.*Vadim Hetman National Economic University of Kiev*

The regional peculiarities of the Ukrainian labor market during 1992-2018 have been described in the article. It was determined that in 1992-2011 structural and organizational imbalances, different levels of workloads were observed. In Ukraine, the labor market is forming and acquiring its own structure, and there is a clear tendency to deepen the division of the labor market into primary and secondary markets. According to the specifics of the regions, high inter-regional differences in wage levels persist. Poor productivity leads to a mismatch in pay levels. The regional labor markets of Ukraine differ in the level of socio-economic development of the regions, macroeconomic indicators of influence, which determines the imbalances and problems in a certain region. It is revealed that in the course of their development, rural labor markets exhibit different reactions due to the influence of macroeconomic and political factors. The result is an increase in the asymmetry and differentiation of the social development of the regions and a distribution by the level of competitiveness. For the various transformations of registered unemployment, productivity and economic activity rates, the unemployment rate is not significantly different across regions, responding symmetrically to innovation. It has been established that the development of the labor market in Ukraine at different periods differs depending on the region, however, the reaction and negative and positive shocks of macroeconomic indicators are symmetrical, which determines the similarity of regional labor markets. The purpose of the study is to identify the features of regional labor markets in Ukraine. A method of comparative analysis, synthesis to systematize and summarize the development of the labor market in different time periods have been used in the paper. Further research will focus on investigating the impact of macroeconomic, political, socio-demographic factors on the regional labor markets in Ukraine using economic and mathematical modeling methods. Practical importance is to systematize the problems of development of regional labor markets in Ukraine, determine the degree of influence of macroeconomic factors on differentiation, imbalance of regional labor markets.

Keywords: labor market; regional labor market; employment; unemployment; remuneration

Актуальність. Для регіональних ринків праці Україні характерні певні особливості, які визначаються макроекономічними, політичними, соціальними та демографічними передумовами. Починаючи з 1992 року

ринок праці України характеризувався переважанням пропозиції над попитом робочої сили. Неформальна зайнятість, організаційна розбалансованість, різний рівень навантаження на робочі місця характеризують відмінності ринку праці в регіонах. Починаючи з 2014 року у зв'язку з запровадженням ряду реформ, макроекономічною стабільністю спостерігаються зміни на ринку праці. Це зумовлює актуальність дослідження регіональних особливостей ринку праці в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Особливості регіонального ринку праці досліджено у працях Вдовічен А. А. [1], Ворвинець Б. М. [2], Губарь О. В. [3], Котикова О. І., Дерезюк І. А., Семененко А. О. [4], Лук'яненко І. Г., Донкоглова, Т. О. [5], Оліскевич М. О. [6], Поліщук Н. О., Лизунова О. М. [8], Стефанишин О. Б. [10], Шинкарук Л. В. [11], Терон І. В. [12], Фінагіна О. В., Захарова О. В., Скібська К. О. [13], Черба В. М., Сіліна І. С., Лінник А. О. [14] та інші науковці. Проте, у згаданих наукових працях недостатньо дослідженими залишаються питання подолання регіональних проблем на ринку праці окремих територій.

Мета роботи полягає у визначенні особливостей регіональних ринків праці в Україні.

Виклад основних результатів дослідження. Ринок праці – це система відносин, де на основі поєднання ринкового та державного механізмів регулювання відбуваються трансформаційні зміни у використанні трудового потенціалу. Регіональний ринок праці – це сукупність відносин з приводу формування, розподілу, використання і відтворення робочої сили, що характерні для певної регіональної господарської системи та відображають особливості її виробничого, соціально-демографічного та інших аспектів [2, с. 18].

Науковцями виділено ряд особливостей розвитку регіонального ринку праці у 1992-2011 роках [10-13]:

- на розвиток регіональних ринків праці переважно впливають демографічні та економічні чинники [10, с. 221];
- становлення регіонального ринку праці України розпочалось в 1992 р. та проходило в умовах різкого зростання пропозиції людських ресурсів і не менш різкого скорочення попиту на них;

- у 1996-2011 роках спостерігалася структурна та організаційна розбалансованість, різний рівень навантажень на робочі місця;
- групи з вкрай несприятливими умовами утворюють регіони, де їхня частка в регіональній структурі сукупної пропозиції людських ресурсів перевищує відповідні структурні показники потреби в них;
- реструктуризація форм зайнятості гальмується наявністю значної неформальної зайнятості;
- зайняті економічною діяльністю в Україні у 2000–2011 рр. відзначались зростанням рівня освіти;
- внесок МСП у місцеву економіку та у створення робочих місць не відіграє вирішальної ролі;
- ринок праці активізує територіальний рух працівників, стимулює зміну професій і кваліфікаційно-професійне вдосконалення.

В Україні ринок праці формується та набуває власної структури, однак зараз можна визначити чіткі тенденції до поглиблення поділу ринку праці на первинний і вторинний ринки. Основними критеріями для поділу виступають: рівень кваліфікації, статус і стабільність зайнятості, рівень заробітної плати, конкурентоспроможність на ринку праці.

У розвитку первинного і вторинного ринків праці можна виокремити три етапи:

- I (1992–1997 рр.) – рівень безробіття, труднощі з працевлаштуванням були виразнішими для первинного ринку.
- II (1998–2004 рр.) – найбільш вразливими стають працівники з низьким рівнем кваліфікації, без спеціальної підготовки.
- III (2005–2011рр.) – рівень безробіття був значним для первинного і вторинного ринків праці, за винятком окремих професійних груп [10, с. 221].

У період 2012-2014 років вчені виділяють наступні особливості регіональних ринків праці:

- структурне безробіття посилювалося у період фінансово-економічної кризи, стабілізація економічного стану супроводжувалася стабілізаційними процесами у сфері зайнятості [11, с. 69];
- посилення кризових явищ загострило проблему кваліфікаційної невідповідності попиту та пропозиції робочої сили;

– у професійно-кваліфікаційній структурі кадрів спостерігався великий обсяг низько ефективної, мало кваліфікованої праці, яка не потребувала високого освітнього рівня;

– частка працівників низької кваліфікації була домінуючою, водночас знизилася кількість висококваліфікованих фахівців [4, с. 38];

– спостерігалася тенденція до зниження кількості зайнятих у категорії «фахівці», до яких відносять інженерно-технічних працівників, які виконують рядові функції управління, здійснюють технічне, організаційне, економічне керівництво виробничими процесами [1, с. 56].

Досить гострими продовжують залишатися міжгалузеві співвідношення у рівнях оплати праці. Належність до певної сфери діяльності створює співвідношення в оплаті праці, тоді як оплата має залежати від якості та результатів праці. Відповідно до специфіки регіонів, зберігаються і високі міжрегіональні відмінності у рівнях заробітної плати. Низька продуктивність праці призводить до невідповідності рівня оплати праці [13].

Проведене дослідження з метою виявлення особливостей регіональних ринків праці за даними 2010-2014 років виявили такі основні групи ринків праці та їх особливості:

– Дніпропетровська, Харківська, Київська, Одеська, Запорізька, Львівська і Полтавська області з найвищим рівнем зайнятості та макроекономічними чинниками впливу на зайнятість;

– Миколаївська, Вінницька та Черкаська, Сумська, Хмельницька, Рівненська, Житомирська, Чернігівська, Кіровоградська області з середнім рівнем зайнятості та макроекономічними чинниками впливу на зайнятість;

– Волинська, Закарпатська, Херсонська, Івано-Франківська, Чернівецька, Тернопільська з низьким рівнем зайнятості та макроекономічними чинниками впливу на зайнятість [2, с. 11].

Таким чином, регіональні ринки праці України відрізняються за рівнем соціально-економічного розвитку регіонів, макроекономічними показниками впливу, що визначає диспропорції та проблеми в певному регіоні. Подібні висновки підтверджено у роботі І. В. Терон [12], де на основі кластерного аналізу регіональних ринків праці за даними 2010-2017 років виявлено особливості кожної групи в таких напрямках: реалізація трудових ресурсів на ринку праці сільських поселень; демоекономічний

розвиток мережі сільських поселень; соціально-економічні результати функціонування ринку праці та ефективності сільського господарства. Аналіз показав, що в процесі свого розвитку сільські ринки праці демонструють різні реакції через вплив макроекономічних та політичних факторів. Результатом є збільшення асиметрії та диференціації соціального розвитку регіонів та розподіл за рівнем конкурентоспроможності.

Аналіз 2010-2017 рр. показав стабільність та інерційність структури зайнятості сільської економіки та інерційність тенденцій економічної діяльності; деякі регіони здатні мобілізувати власні ресурси для економічного зростання і тому найбільш динамічно розвиваються; на деяких ринках праці збільшуються периферійні особливості та депресія; в деяких регіонах спостерігається певна позитивна динаміка розвитку ринку сільського господарства лише в декількох аспектах; у багатьох регіонах посилюються тенденції трансформації селищної мережі та зменшення соціального простору сільських територій.

Разом з існуючими відмінностями у регіональних ринках праці, існують подібні особливості, які доведені у праці [6]. Такі особливості полягають у подільній реакції ринків праці на позитивні та негативні шоки попереднього періоду. Аналізуючи результати моделювання, доведено, що для різних трансформацій скоригованих на тренд і сезонність показників зареєстрованого рівня безробіття, продуктивності праці та процента економічної активності рівень безробіття статистично значуще не відрізняється в різних регіонах, симетрично реагуючи на інновації. Разом з цим, позитивні шоки статистично значуще не змінюють темпів росту номінальної зайнятості, тоді як негативні їх значно скорочують.

У роботі Лук'яненко І. Г., Донкоглової Т. О. доведено, що вплив макроекономічних шоків на рівень зайнятості населення є короткостроковим. Крім того було виявлено, що рівень зайнятості є проциклічним у відповідь на шоки пропозиції робочої сили і контрциклічним у відповідь на флуктуації у встановленні рівня заробітної плати. Також було виявлено тісний зв'язок між продуктивністю праці та рівнем зайнятості населення [5].

При цьому, темпи росту проценту економічно активного населення по різному реагують на позитивні та негативні шоки. Зокрема, позитивні збурення спричиняють їх незначне зменшення, тоді як негативні збурення

їх збільшують. При цьому, згідно з результатами моделювання, негативні збурення мають втричі більший і триваліший вплив на зміну процента економічної активності, ніж позитивні. У кризові періоди домогосподарства з метою запобігання зниженню доходів збільшують свою пропозицію праці, зокрема, молодь і старші особи виявляють підвищену активність у пошуку роботи, що спричиняє зростання коефіцієнта участі в робочій силі [6, с. 434].

Тому можна стверджувати, що тривалі періоди економічної нестабільності і спадів впродовж 2002–2013 р.р. і виявлена значна асиметрична реакція підвищення проценту економічної активності у відповідь на негативні шоки є причинами зростання коефіцієнта участі в робочій силі, що спостерігається впродовж цього періоду і частково компенсує негативний вплив падіння загальної кількості населення працездатного віку на розвиток процесів на ринку праці [6, с. 434]. У табл. 1 відображено основні показники ринку праці України у 2010–2018 роках.

Таблиця 1 – Динаміка основних показників ринку праці України у 2010-2018 роках

Роки	Економічно активне населення		у тому числі			
	у віці 15-70 років	працездатного віку	зайняте населення		безробітне населення (за методологією МОП)	
	у середньому, тис. осіб	у середньому, тис. осіб	у віці 15-70 років	працездатного віку	у віці 15-70 років	працездатного віку
			у середньому, тис. осіб	у середньому, тис. осіб	у середньому, тис. осіб	у середньому, тис. осіб
2010	20 894,1	19 164,0	19 180,2	17 451,5	1 713,9	1 712,5
2011	20 893,0	19 181,7	19 231,1	17 520,8	1 661,9	1 660,9
2012	20 851,2	19 317,8	19 261,4	17 728,6	1 589,8	1 589,2
2013	20 824,6	19 399,7	19 314,2	17 889,4	1 510,4	1 510,3
2014	19 920,9	19 035,2	18 073,3	17 188,1	1 847,6	1 847,1
2015	18 097,9	17 396,0	16 443,2	15 742,0	1 654,7	1 654,0
2016	17 955,1	17 303,6	16 276,9	15 626,1	1 678,2	1 677,5
2017	17 854,4	17 193,2	16 156,4	15 495,9	1 698,0	1 697,3
2018	17 939,5	17 296,2	16 360,9	15 718,6	1 578,6	1 577,6

Джерело: [9]

Таким чином, спостерігається скорочення економічно активного населення, відповідно зменшується кількість осіб працездатного віку, зайнятих у віці 15-70 років. При цьому також скорочується кількість безробітних. На рис. 1 відображено динаміку кількості штатних працівників, заробітної плати у 2010-2018 роках.

Спостерігаємо одночасне скорочення кількості штатних працівників та зростання номінальної заробітної плати. При цьому темп росту

реальної заробітної плати збільшувався у 2016-2017 роках та сповільнився у 2018 році. Загалом, номінальна заробітна плата за 2010-2018 роки зростає на 294 %, а реальна – на 55,4 %, що пояснює основну проблему на ринку праці – низький рівень оплати праці.

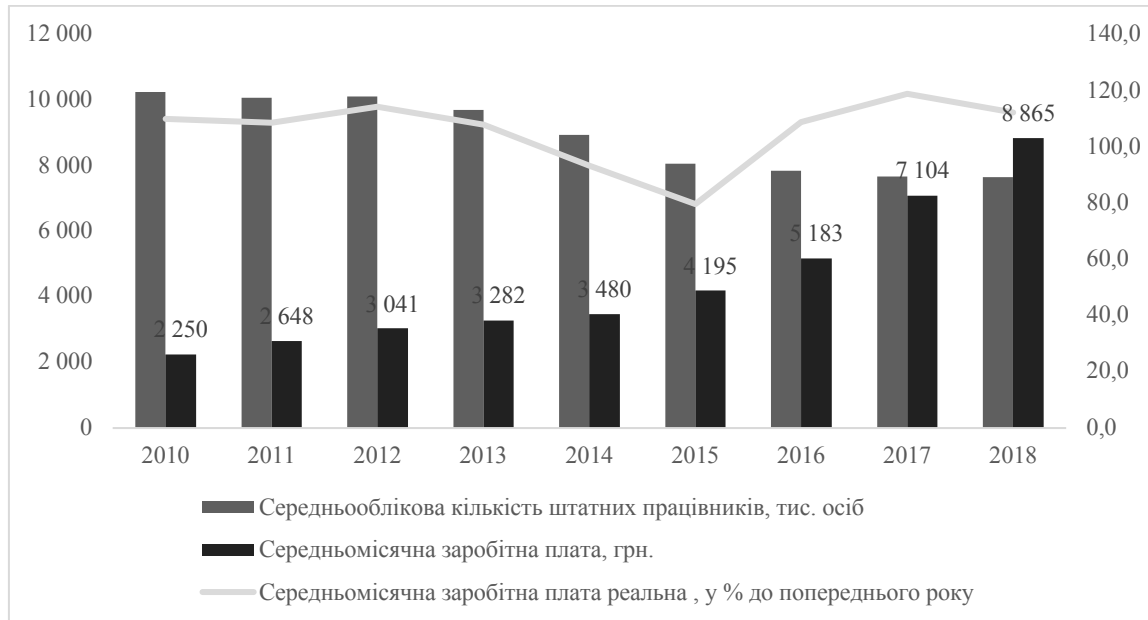

Рис. 1 Динаміка кількості штатних працівників, заробітної плати у 2010-2018 роках
Джерело: [9]

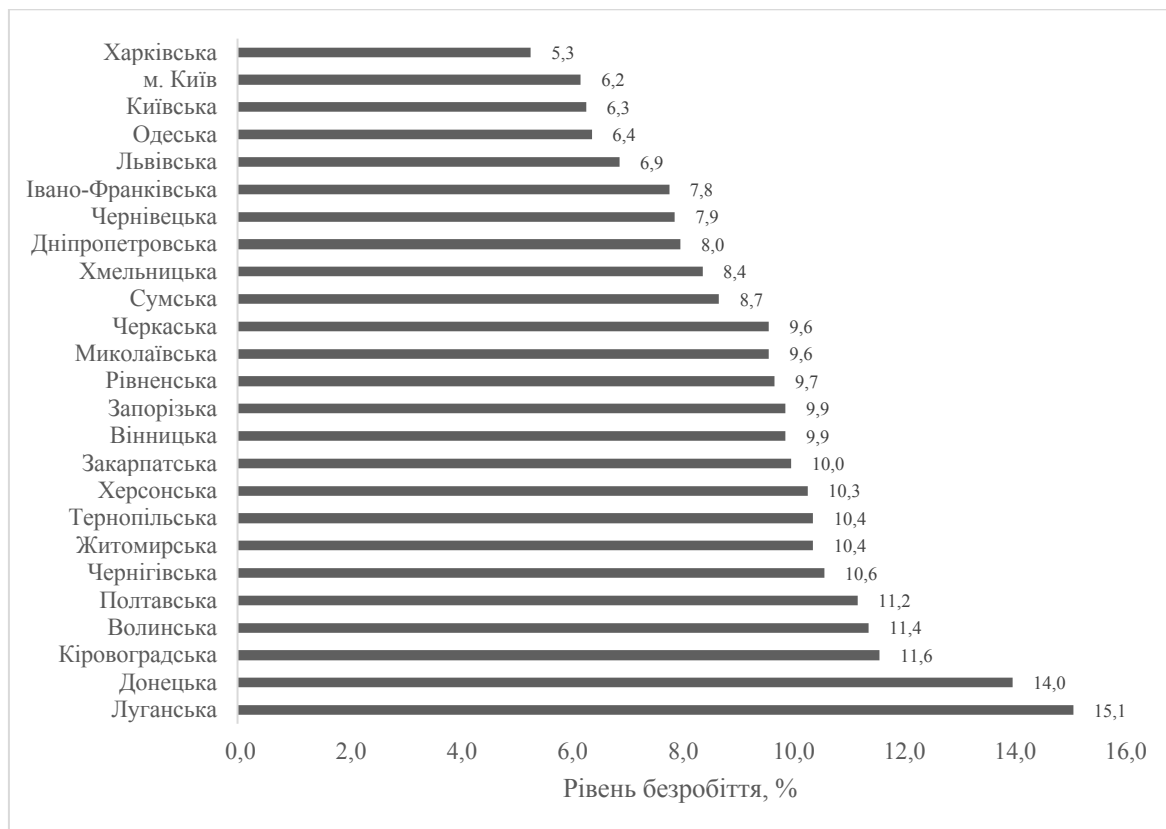

Рис. 2 Рівень безробіття в Україні за регіонами у 2018 році, %
Джерело: [9]

В середньому в Україні у 2018 році рівень безробіття склав 8,8 %, рівень зайнятості – 57,1 %. Рівень безробіття в Україні має регіональні відмінності та коливається від 5,3 % до 15,1 % (рис. 2), при цьому більшість областей характеризуються високими показниками безробіття – вище 8,0 %.

Варто відзначити, що існує невідповідність у рівні безробіття та зайнятості (рис. 3). Це виражається у низькому рівні безробіття у певних областях з водночас середнім рівнем зайнятості.

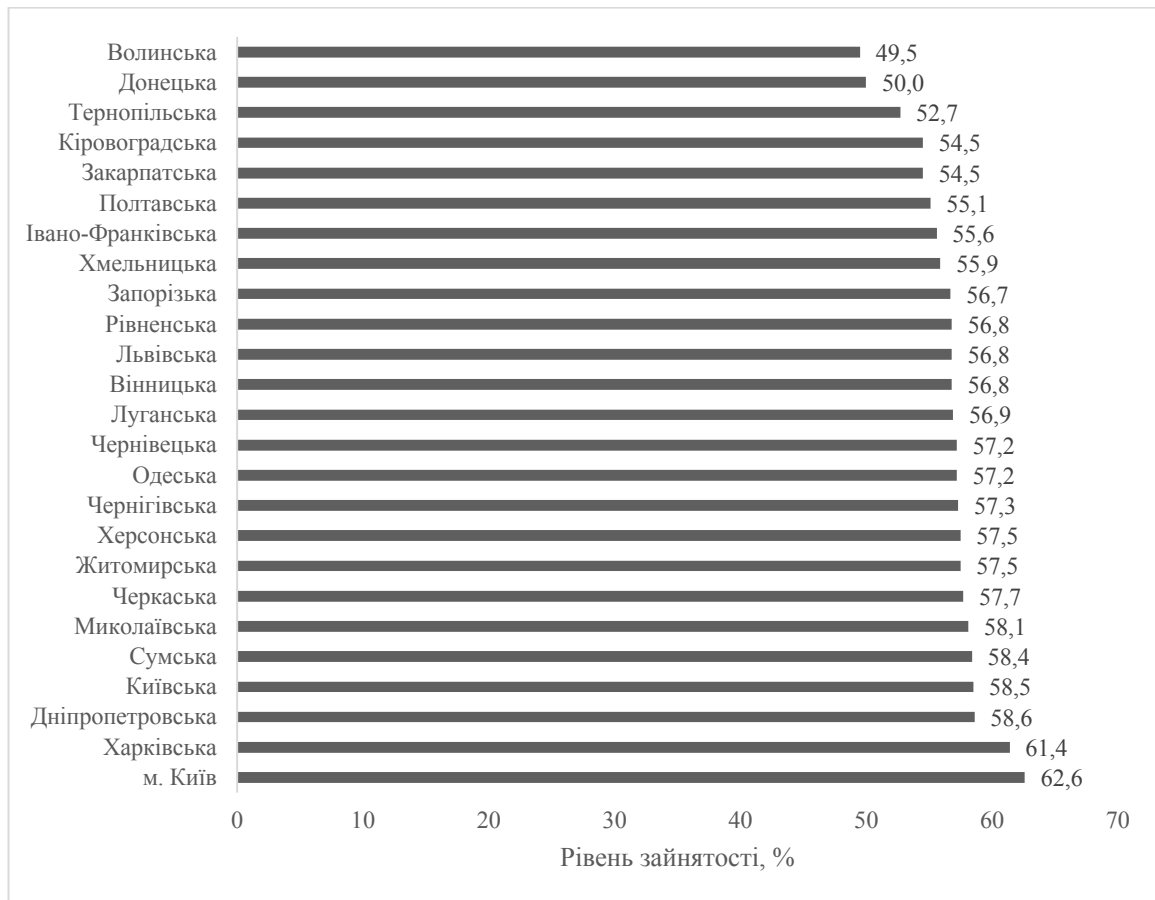

Рис. 3 Рівень зайнятості в Україні за регіонами у 2018 році, %

Джерело: [9]

Отже, розвиток ринку праці в Україні в різні періоди відрізняється залежно від регіону, разом з тим реакція та негативні та позитивні шоки макроекономічних показників є симетричною, що зумовлює схожість регіональних ринків праці.

Висновки. За результатами досліджень можна зробити висновки, що у 1992-2011 роках спостерігалася структурна та організаційна розбалансованість регіональних ринків праці та ринку праці загалом, різний рівень навантажень на робочі місця. В Україні ринок праці за роки

незалежності сформувався та набув власної структури, спостерігаються чіткі тенденції до поглиблення поділу ринку праці на первинний і вторинний ринки. Відповідно до специфіки регіонів, зберігаються і високі міжрегіональні та деякі територіальні відмінності у рівнях заробітної плати, міграції робочої сили та забезпеченістю вільних робочих місць працівниками. Як правило, низька продуктивність праці призводить до невідповідності рівня оплати праці. Регіональні ринки праці України відрізняються за рівнем соціально-економічного розвитку регіонів, макроекономічними показниками впливу, що визначає диспропорції та проблеми на окремих територіях. В процесі свого розвитку сільські ринки праці демонструють різні реакції через вплив макроекономічних та політичних факторів. Результатом є збільшення асиметрії та диференціації соціального розвитку територій та розподіл за рівнем конкурентоспроможності. Для різних трансформацій показників зареєстрованого рівня безробіття, продуктивності праці та частки економічної активності, рівень безробіття статистично значуще не відрізняється в різних регіонах, симетрично реагуючи на інновації. Перспективними з точки зору подальших досліджень може бути аналіз територіальної забезпеченості робочою силою вакантних робочих місць.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вдовічен А. А. Особливості управління структурними дисбалансами регіональних ринків праці в умовах цивілізаційних змін. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*, 2016. Вип. I (61). С. 55-63.
2. Ворвинець Б. М. Особливості формування і функціонування регіонального ринку праці в умовах посилення інтеграції: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук. Чернівці, 2015. 22 с.
3. Губарь О. В. Ринок праці України: реалії, проблеми і перспективи розвитку. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*, 2018. № 5 (17). С. 36-43.
4. Котикова О. І., Дерезюк І. А., Семененко А. О. Аналіз особливостей функціонування регіонального ринку праці в умовах Євроінтеграції. *Науково-практичний журнал «Економіка і держава»*, 2018. № 2. С. 36 – 41.
5. Лук'яненко І. Г., Донкоглова, Т. О. Емпірична оцінка процесів дестабілізації на ринку праці України. *Ефективна економіка*, 2018. №9. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2018/4.pdf
6. Оліскевич М. О. Асиметричність динаміки процесів на ринку праці: нелінійний економетричний аналіз. *Актуальні проблеми економіки*, 2015. № 2 (164), С. 427-436.

7. Основні показники ринку праці у 2010-2018 роках. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/rp/ean/ean_u/arh_osp_rik_u.htm (дата звернення 10.10.2019).
8. Поліщук Н. О., Лизунова О. М. Вплив соціальних складників регіональних ринків праці на ефективність діяльності сучасних підприємств. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*, 2017. № 2-2 (08). С. 74-80.
9. Статистичний збірник «Економічна активність населення України». URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/pub111_u.htm
10. Стефанишин О. Б. Особливості розвитку регіональних ринків праці України та професійно-кваліфікаційної структури людських ресурсів в умовах відкритої економіки. *Журнал Європейської економіки*. 2013. Том 12(3). С. 219-232.
11. Шинкарук, Л. В. Структурні трансформації підходи та методи їх дослідження. *Структурні трансформації в економіці України: динаміка, суперечності та вплив на економічний розвиток: наукова доповідь / за ред. чл.-кор. НАН України Л. В. Шинкарук; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України»*. Київ, 2015. 304 с.
12. Терон І. В. Особливості й типодинаміка ринків праці сільських територій. *Центрально-український національний технічний університет*, 2018. № 1(34), С. 141-149.
13. Фінагіна О. В., Захарова О. В., Скібська К. О. Теоретичні особливості та складники розвитку регіонального ринку праці. *European Journal of Management*, 2018. № 26 (1-2). pp. 14-21.
14. Черба В. М., Сіліна І. С., Лінник А. О. Аналіз регіональних особливостей та диспропорцій ринку праці в Україні. *Науково-практичний журнал «Економіка і держава»*, 2016. № 11. С. 62-66.

REFERENCES:

1. Vdovichen, A. A. (2016). Osoblyvosti upravlinnia strukturnymy dysbalansamy rehionalnykh rynkiv pratsi v umovakh tsyvilizatsiinykh zmin [Features of managing structural imbalances of regional labor markets in the conditions of civilizational changes] *Ekonomichni nauky – Economic sciences. Bulletin of Chernivtsi Trade and Economic Institute*. (I (61) issue), 55-63 [in Ukrainian].
2. Vorvynets, B. M. (2015). Osoblyvosti formuvannia i funktsionuvannia rehionalnoho rynku pratsi v umovakh posylennia intehratsii [Features of formation and functioning of the regional labor market in conditions of increased integration]. Extended abstract of candidate's thesis. Chernihiv [in Ukrainian].

3. Hubar, O. V. (2018). Rynok pratsi Ukrainy: realii, problemy i perspektyvy rozvytku [Ukraine's labor market: realities, problems and prospects] *International Journal of Innovative Technologies in Economy*. 5 (17), 36-43 [in Ukrainian].
4. Kotykova, O. I., Dereziuk, I. A., Semenenko, A. O. (2018). Analiz osoblyvosti funktsionuvannia rehionalnoho rynku pratsi v umovakh Yevrointehratsii [Analysis of the features of functioning of the regional labor market in the context of European integration]. *Naukovo-praktychnyi zhurnal «Ekonomika i derzhava» – Scientific and practical journal "Economy and State"*, 2, 36 – 41 [in Ukrainian].
5. Lukianenko, I. H., Donkohlova, T. O. (2018). Empirychna otsinka protsesiv destabilizatsii na rynku pratsi Ukrainy [Empirical evaluation of destabilization processes in the Ukrainian labor market]. *Efektivna ekonomika – Effective economy*, 9. Retrieved from http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2018/4.pdf [in Ukrainian].
6. Oliskevych M. O. (2015). Asymetrychnist dynamiky protsesiv na rynku pratsi: neliniinyi ekonometrychnyi analiz [Asymmetric dynamics of labor market processes: nonlinear econometric analysis]. *Aktualni problemy ekonomiky – Current problems of the economy*, 2 (164), 427-436 [in Ukrainian].
7. Osnovni pokaznyky rynku pratsi u 2010-2018 rokakh [The main indicators of the labor market in 2010-2018] (n. d.). www.ukrstat.gov.ua. Retrieved from URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/rp/ean/ean_u/arh_osp_rik_u.htm [in Ukrainian].
8. Polishchuk, N. O., Lyzunova, O. M. (2017). Vplyv sotsialnykh skladnykh rehionalnykh rynkiv pratsi na efektyvnist diialnosti suchasnykh pidpriemstv [Influence of social components of regional labor markets on the efficiency of modern enterprises.] *Ekonomichnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii - Economic Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy*, 2-2 (08), 74-80 [in Ukrainian].
9. Statystychnyi zbirnyk «Ekonomichna aktyvnist naselennia Ukrainy». [Statistical collection «Economic activity of the population of Ukraine»]. (n. d.). www.ukrstat.gov.ua. Retrieved from URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ11_u.htm [in Ukrainian].
10. Stefanyshyn, O. B. (2013). Osoblyvosti rozvytku rehionalnykh rynkiv pratsi Ukrainy ta profesiino-kvalifikatsiinoi struktury liudskykh resursiv v umovakh vidkrytoi ekonomiky [Features of development of regional labor markets of Ukraine and professional-qualification structure of human resources in the conditions of open economy]. *Zhurnal Yevropeiskoi ekonomiky – Journal of the European Economy*. (Vols. 12(3)), 219-232 [in Ukrainian].

11. Shynkaruk, L. V. (2015). Strukturni transformatsii pidkhody ta metody yikh doslidzhennia [Structural transformations approaches and methods of their research]. L.V. Shynkaruk (Eds.), *Strukturni transformatsii v ekonomitsi Ukrainy: dynamika, superechnosti ta vplyv na ekonomichnyi rozvytok: naukova dopovid – Structural Transformations in the Ukrainian Economy: Dynamics, Controversies and Impact on Economic Development: Scientific Report*; Kyiv: SI "IEFNAS of Ukraine" [in Ukrainian].
12. Teron, I. V. (2018). Osoblyvosti y typodynamika rynkiv pratsi silskykh terytorii [Features and typodynamics of rural labor markets]. *Tsentralno-ukrainskyi natsionalnyi tekhnichnyi universytet – Central Ukrainian National Technical University*, 1(34), 141-149 [in Ukrainian].
13. Finahina, O. V., Zakharova, O. V., Skibska, K. O. (2018). Teoretychni osoblyvosti ta skladnyky rozvytku rehionalnoho rynku pratsi [Theoretical features and components of regional labor market development]. *European Journal of Management*, 26 (1-2), 14-21 [in Ukrainian].
14. Cherba, V. M., Silina, I. S., Linnyk, A. O. (2016). Analiz rehionalnykh osoblyvostei ta dysproportsii rynku pratsi v Ukraini [Analysis of regional peculiarities and imbalances of the labor market in Ukraine]. *Naukovo-praktychnyi zhurnal «Ekonomika i derzhava» – Scientific and practical journal "Economy and State"*, 11, 62-66 [in Ukrainian].